

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om inkomstdatasystemet och till vissa lagar som har samband med den

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om inkomstdatasystemet och till vissa lagar som har samband med den (RP 134/2017 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- projektchef Arto Leinonen, finansministeriet
- lagstiftningsråd Jukka Vanhanen, finansministeriet
- bedömningsråd Meri Virolainen, Rådet för bedömning av lagstiftningen
- dataombudsman Reijo Aarnio, dataombudsmannens byrå
- projektdirektör Terhi Holmström, Skatteförvaltningen
- jurist Petri Lemettinen, Folkpensionsanstalten
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- utvecklingschef Timo Tuominen, Finanssiala ry
- chefsekonom Ilkka Kaukoranta, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- expert Riikka Lehtinen, Ekonomiadministrationsförbundet i Finland rf
- skatteexpert Sanna Linna-Aro, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Garantistiftelsen sr.

Utlåtande EkuU 48/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionens bakgrund och syfte

Regeringen föreslår lagstiftning om ett inkomstdatasystem och en övergång till ett centraliserat inkomstregister. I fortsättningen ska arbetsgivarna lämna uppgifter till inkomstregistret med en enda anmälan. Ur registret förmedlas uppgifterna till alla som behöver dem. Reformen innebär en betydande förändring av nuläget: för närvarande tvingas arbetsgivarna lämna uppgifter om lönebetalningen till många olika aktörer, med olika datainnehåll, i olika former och med olika tidtabeller. Projektet hänför sig till ett större projekt för utveckling av den nationella helhetsinfrastrukturen genom vilket man försöker bemöta förändringarna i ekonomin och övergå till en rapportering i realtid.

Ett viktigt syfte med projektet är att minska arbetsgivarnas administrativa börda. Projektet har anknytning till det mer övergripande målet att ta vara på digitaliseringens möjligheter och till regeringsprogrammets spetsprojekt om digitalisering av offentliga tjänster. Registret ger användarna uppdaterade uppgifter och uppfyller rent konkret målet att förvaltningen ska begära samma information av medborgarna och företagen bara en gång. Uppgifter i realtid främjar samtidigt också bekämpningen av svart ekonomi. Propositionen tillgodoser också medborgarnas rätt att ta del av sina egna uppgifter: enligt den har inkomsttagarna rätt att övervaka användningen av uppgifter som gäller dem själva i realtid via ett elektroniskt användargränssnitt.

Inkomstdatasystemet och behovet av ett sådant hänför sig till mer omfattande ekonomiska och samhällseliga omvälvningar. Det handlar särskilt om de möjligheter som digitaliseringen för med sig men också om förändringar i arbetslivet. I framtiden kommer man allt oftare att se en typ av arbete som består av flera på varandra följande och delvis överlappande uppgifter av projektnatur. Det ökar behovet av ett användarvänligt inkomstregister i realtid. Från denna synpunkt sett främjar inkomstregistret både arbetsgivarnas och löntagarnas intressen. Utskottet påpekar också att frågan har samband med försöket med basinkomst. I framtiden finns det möjlighet att utnyttja systemet i det sammanhanget. Ett tekniskt fungerande och användarvänligt system kan också främja bekämpningen av svart ekonomi.

Propositionens konsekvenser och samband med annan lagstiftning

I propositionsmotiven presenterar regeringen en rätt omfattande bedömning av propositionens ekonomiska konsekvenser för dels arbetsgivarna, dels de myndigheter och andra aktörer som använder registret. Trots att kostnaderna för systemet är betydande både ur registerförvaltarens, dvs. Skatteförvaltningens, och användarnas synvinkel, bedöms systemet kunna medföra mycket stora besparingar på minst flera tiotals miljoner euro sammantaget per år för arbetsgivare samt myndigheter och andra användare. Enligt en tidigare bedömning som det hänvisas till i propositionen kan inkomstregisterprojektet ge besparingar på över 100 miljoner euro inom företagets och den offentliga sektorns löneadministration samt myndigheternas arbete för att administrera skatte- och inkomstöverföringssystemet. Ekonomiutskottet påpekar ändå att det finns osäkerhetsfaktorer i bedömningarna och att det i propositionen i viss mån är oklart hur helheten av besparingar och kostnader kommer att se ut särskilt för företagets del.

Utlåtande EkuU 48/2017 rd

Vid utfrågningen i ekonomiutskottet påpekades det att en del av de små företagen inte i dag i sin löneadministration har de uppgifter som krävs för inkomstregistret i elektronisk form. För dem kommer reformen att medföra kostnader. Men reformen kan å andra sidan också uppmuntra till digitalisering av systemen eller leda till att tjänsterna inom löneadministrationen i högre grad läggs ut.

Hur mycket man lyckas minska den administrativa bördan genom reformen är beroende både av hur heltäckande systemet är och av det tekniska genomförandet. Målet har varit att anmälan ska vara så enkel som möjligt, och man har bestämt de uppgifter som ska anmälas till inkomstregistret med detta i åtanke. De uppgifter som ska lämnas är ändå bundna till substanslagstiftningen inom respektive område, påpekar utskottet. Den nu aktuella propositionen påverkar inte direkt detta. I framtiden måste man därför kritiskt granska de speciallagar utifrån vilka vissa enskilda uppgifter anmäls till eller införs i registret. Nyttan av reformen är i hög grad beroende av i vilken mån man lyckas minska skillnaderna mellan lönebegreppen särskilt i lagstiftningen om social trygghet och antalet uppgifter som ska anmälas. Utskottet påpekar också att de sakkunniga uttryckte oro över att tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning utvidgas till att omfatta inkomstregistret medan beredningen av en nationell dataskyddslag fortfarande pågår.

Införandet av systemet samt utvecklingsbehov

Det är meningen att registret ska införas i två etapper för att säkerställa att det praktiska genomförandet och införandet kan ske på ett kontrollerat sätt. I den första fasen, som börjar vid ingången av 2019, ska uppgifter om löner och andra motsvarande prestationer anmälas till registret. Uppgifterna kommer att användas av Skatteförvaltningen, Folkpensionsanstalten, arbetspensionssektorn och arbetslöshetsförsäkringsfonden. I den andra fasen, från ingången av 2020, ska också uppgifter om betalning av pensioner och andra förmåner anmälas till registret.

Sammantaget sett anser ekonomiutskottet att inkomstregistret är ett utvecklingsprojekt i rätt riktning och välkomnar projektet. Redan i sin första fas minskar reformen den administrativa bördan för både arbetsgivarna och förvaltningen. Utskottet betonar ändå att det handlar om en process. I den modell som nu införs kommer man ännu inte att kunna utnyttja det gemensamma registret fullt ut. Det sker först när alla inkomster och förmåner finns med i systemet.

Utskottet betonar särskilt att de lagändringar som hänför sig till beviljandet av förmåner måste beredas snabbt för att inkomstregistret i framtiden ska kunna utnyttjas fullt ut vid behandlingen av socialförsäkringsförmåner.

I detta nu är tanken att registret ska användas vid fullgörandet av prestationsbetalarnas lagfästa anmälnings- och informationsskyldigheter. Utskottet anser ändå att det är viktigt att utreda möjligheterna att utvidga användningen av registret så att inkomsttagarna om de så vill utifrån en fullmakt ska kunna förmedla uppgifter ur inkomstregistret också till en tredje part.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

Utlåtande EkUU 48/2017 rd

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 8.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kaj Turunen blå
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Martti Mölsä blå
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Antero Vartia gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.